Ім'я єдиної ірландки — Праведниці народів світу — увіковічнили в Корку

Мері Ельмс в молоді та в зрілі роки

Пішохідний міст імені Мері Ельмс відкрився на днях у Корку. Мері народилася у другому за величиною місті Ірландії в родині хіміка, який керував власною аптекою. Після закінчення школи дівчина провела рік у Франції і вступила в Трініті-коледж в Дубліні — найпрестижніший вуз Ірландії. У 1931 році 23-річна студентка удостоїлася Золотої медалі за успіхи в навчанні, захистила диплом по сучасній французькій і іспанській літературі, а після закінчення коледжу отримала стипендію для продовження освіти в Лондонській школі економіки. Професори пророкували їй блискучу академічну кар'єру (в дужках відзначимо, що лічені дівчата вчилися в той час в університетах).

У 1936-му випускниця отримала ще одну стипендію — для вивчення міжнародних відносин в Женеві. У тому ж році в Іспанії почалася громадянська війна, і Лондонський університет відправив Мері в якості соціального працівника в дитячий госпіталь в провінції Андалусія.

Незабаром вона отримала репутацію здібного адміністратора і, в міру наступу франкістських військ, рухалася з колонами біженців на північний схід Іспанії, відкриваючи дитячі лікарні. Коли в кінці 1937 року несподівано помер батько, Мері навіть не змогла виїхати на похорон — їй просто не знайшли заміну. Вона покинула Іспанію в останній момент, послідувавши за «своїми» біженцями до Франції. Тут, в наспіх зведених таборах, молода жінка відкрила майстерні, їдальні, школи і лікарні для переселенців.

Діти в таборі Рівальт. Фото: Midas Films

На південному заході Франції її застала інша війна — Друга світова. Перед єврейськими біженцями, інтернованими в регіоні Піренеїв, виднілася перспектива відправки в концтабори. Спочатку дітей це не стосувалося, але 11 серпня почалися тотальні депортації з табору Рівальт — до листопада 1942 року 2300 іноземних євреїв були вивезені звідси через Дрансі в Аушвіц.

Мері цілком усвідомлювала, що це значить, і в багажнику своєї машини стала перевозити єврейських дітей в нею же створені ще на початку війни в передгір'ях Піренеїв дитячі притулки. За ці два місяці молода ірландка з соратниками врятувала щонайменше 200 дітей (за іншими даними — понад 400). Крім того, вона добувала молоко і ковдри для маленьких біженців.

На початку 1943 року Ельмс була заарештована нацистами за підозрою в пособництві євреям і відправлена в сумнозвісну в'язницю Френ під Парижем, де утримували бійців Опору. Коли через багато років, її розпитували про це, жінка відповіла: «Ну, ми всі тоді відчували незручності, чи не так?».

Її звільнили через півроку завдяки втручанню посольства Ірландії і Міжнародного Червоного Хреста. Після війни Мері осіла у Перпін’яні поблизу франко-іспанського кордону, вийшла заміж за француза і народила двох дітей.

Професор Рональд Фройнд. Фото: Midas Films

Відкриття меморіальної дошки Мері Ельмс на мосту її імени, Корк. Фото: corkcity.ie

Про війну вона майже не згадувала і навіть відмовилася прийняти орден Почесного легіону, аби не привертати уваги до своєї діяльності в роки Голокосту. Ця історія стала більш-менш відомою в 1998-му, після виходу документального фільму про громадянську війну в Іспанії, для якого ірландка дала інтерв'ю.

Жінка померла в 2002 році в будинку для літніх людей на півдні Франції. Один з врятованих Мері дітей — професор Рональд Фройнд — дізнався ім'я своєї рятівниці вже після її смерті. У 2011 році професор з дозволу рідних Ельмс висунув її на здобуття звання Праведниці народів світу. У 2013 році Мері стала першою і поки єдиною ірландкою в списку Праведників, офіційно визнаних «Яд Вашем». Її ім'ям названа премія в галузі вивчення Шоа, що присуджується Освітнім фондом Голокосту в Ірландії.

Півтора роки тому муніципальна рада Корка — рідного міста Мері — оголосила, що новий пішохідний міст, який з'єднує набережну Патріка і торгову набережну, буде названий на честь Мері Ельмс. Днями міст, яким будуть користуватися до 11 000 осіб кожен день, був урочисто відкритий для публіки.

Олександр Файнштейн